

**WAT DOET BELGIË
OP HET VLAK VAN
DE SDGs?**

.be

**HET TWEEDE VRIJWILLIG
NATIONAAL RAPPORT VAN BELGIË
IN EEN NOTENDOP / 2023**

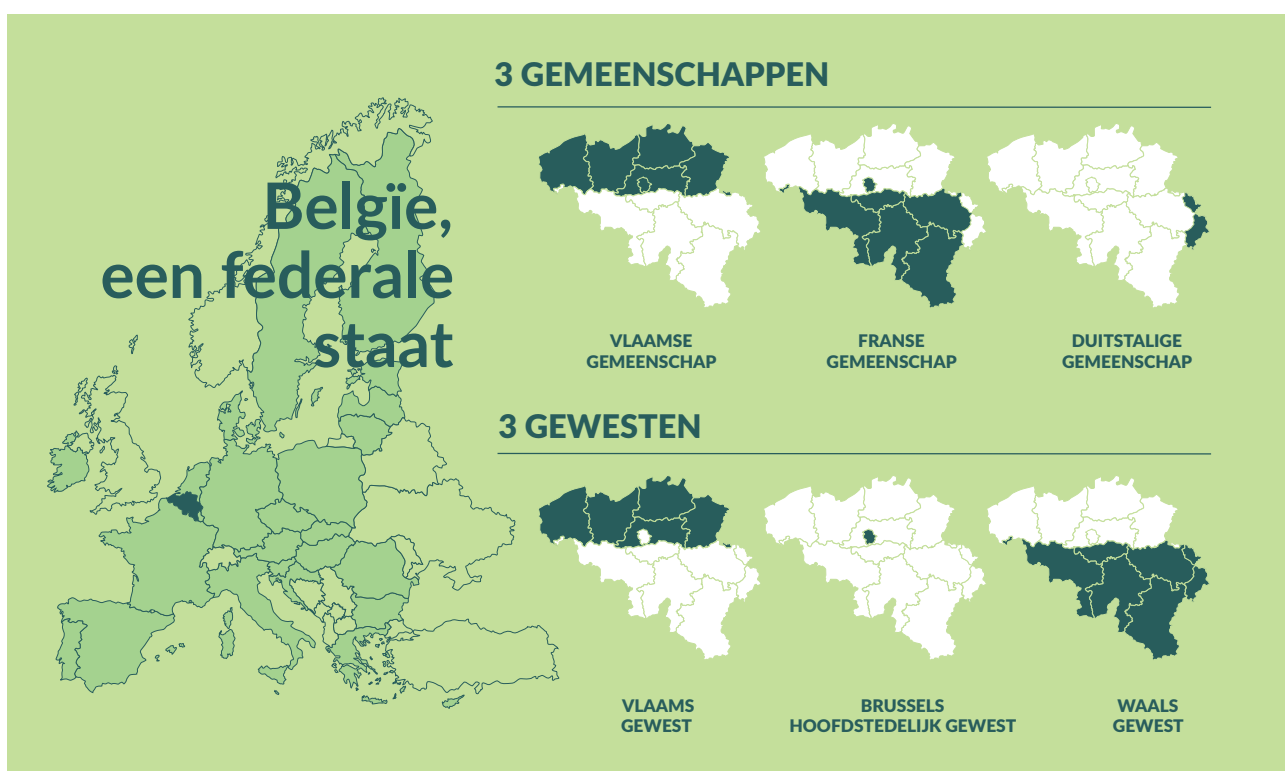
Deze brochure biedt een overzicht van een aantal elementen uit het tweede Vrijwillig Nationaal Rapport (Voluntary National Review -VNR) van België uitgegeven in 2023.

In deze brochure vind je een overzicht van acties die de verschillende overheden in België ondernemen op het gebied van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs). Per SDG worden een aantal voorbeelden belicht van één of meerdere overheid/overheden. Dit betekent niet dat de andere overheden in België op deze vlakken geen actie ondernemen.

Een volledig overzicht van alle acties, is terug te vinden in het 2de Vrijwillig Nationaal Rapport en de bijhorende bijlagen.

01 INLEIDING

België is een federale staat, samengesteld uit de gemeenschappen en de gewesten. De leiding over het land is in handen van verschillende partners, die onafhankelijk hun bevoegdheden uitoefeningen in hun domeinen. De federale staat, de gemeenschappen en de gewesten zijn op juridisch vlak elkaars gelijke maar zijn bevoegd voor verschillende domeinen.

In 2023 heeft België een tweede Vrijwillig Nationaal Rapport (VNR) ingediend bij de Verenigde Naties, in het kader van haar engagement voor multilateralisme en duurzame ontwikkeling. Sinds de goedkeuring van Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling maakten de verschillende regeringen in België zich de problematiek eigen en vertaalden die in hun eigen beleid en mobiliseerden ze het maatschappelijke middenveld en de private sector.

Het volledige rapport presenteert de vooruitgang sinds het eerste Vrijwillig Nationaal Rapport (2017), evenals de uitdagingen, en heeft tot doel alle belanghebbenden te mobiliseren om de uitvoering van

de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) te versnellen. Alle overheden in België dragen ook bij tot het behalen van de SDGs via internationale acties voor een wereldwijde duurzame ontwikkeling.

Deze VNR kwam tot stand dankzij een co-creatie van de verschillende overheden in België (federaal en deelstaten), de lokale overheden alsook het brede middenveld inclusief de private sector. Het proces van de opmaak van de VNR begon in mei 2022 waarna het finale resultaat op 15 mei 2023 gevalideerd werd door de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO).

02

KERNBOODSCHAPPEN

VRIJWILLIG NATIONAAL RAPPORT (VOLUNTARY NATIONAL REVIEW) BELGIË – EEN COLLABORATIEF PROCES

De beslissing om een tweede VNR te presenteren, maakt deel uit van een reeds lang bestaand engagement van het federale België voor multilateralisme en duurzame ontwikkeling. Sinds 2007 is duurzame ontwikkeling verankerd in de Belgische Grondwet, zodat de beleidsniveaus in hun respectieve bevoegdheden de sociale, economische en ecologische aspecten nastreven.

De uitvoering van de Agenda 2030 en de SDGs vereist een whole of society aanpak en naast de overheden, mobiliseerden ook andere belangrijke stakeholders inclusief het maatschappelijk middenveld en de privé sector zich rond de wereldwijde Agenda 2030.

Het proces van de tweede Review weerspiegelt deze whole of society aanpak. Dit gemeenschappelijk rapport is het resultaat van een samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus en stakeholders en

vat samen hoe deze beleidsniveaus in het federale België bijdragen tot de Agenda 2030 en de SDGs. Sinds de laatste VNR uit 2017 voerde ook het Rekenhof in 2020 een analyse uit over de implementatie, opvolging en rapportering door openbare overheden in België (Preparedness Review).

Om het proces zo inclusief mogelijk te maken, kreeg de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) de opdracht om als centraal aanspreekpunt te fungeren voor het betrekken van verschillende maatschappelijke groepen: werkgeversorganisaties, vakbonden, verenigingen, wetenschap en onderzoek, jongeren en "Leave No One Behind". Deze werden in twee fasen betrokken. In eerste instantie werd hun bijdrage over de implementatie van de SDGs verzameld, weerspiegeld met een volwaardige bijdrage in de VNR zelf. In een tweede fase werd een gezamenlijk advies door verschillende adviesraden gevraagd over het ontwerpverslag.

De volledige bijdragen van alle actoren die hebben deelgenomen (overheden en maatschappelijke groepen) zijn terug te vinden op sdgs.be.

STERKTES, UITDAGINGEN EN BELEID

De regeringen in België starten van een bevoorrechte positie gezien o.a. het sterk institutioneel kader met betrekking tot duurzame ontwikkeling. Met een sterk ontwikkelde economie, kwaliteitsonderwijs en een relatief lage inkomensongelijkheid hebben wij de mogelijkheid om duurzaamheidsinitiatieven na te streven, zowel intern als extern.

Via internationale acties dragen de regeringen in België bij tot de realisaties van de SDGs in het buitenland. Mondiale duurzame ontwikkeling is al lang een gezamenlijk engagement: bevordering en bescherming van de mensenrechten, doeltreffend en inclusief multilateralisme, internationale solidariteit, uitroeiing van armoede, bestrijding van de klimaatverandering en vermindering van ongelijkheden. Dit engagement kwam bijvoorbeeld tot uiting in de Belgische reactie op de COVID-pandemie, alsook in het zesde Belgische mandaat in de VN-Veiligheidsraad in 2019-2020 en de focus op klimaatveiligheid en kinderen in gewapende conflicten. Ook de rol van koningin Mathilde als SDG Ambassadrice illustreert dit engagement.

Deze tweede VNR toont dat de overheden in België veel beleidsinitiatieven hebben opgezet die een positieve bijdrage leveren aan de SDGs, toch liggen er ook nog veel uitdagingen in het verschiet.

De nationale statistieken tonen ook aan dat de tijd dringt. In 2022 was België slechts voor 20 van de 51 onderzochte indicatoren op weg om de doelstellingen te halen. Een annex bij deze VNR toont meer in detail de evolutie sinds 2000 op een uitgebreide lijst van indicatoren, op nationaal en regionaal niveau.

Belangrijke uitdagingen voor de uitvoering van de 2030-Agenda zijn o.a. uiteraard de gevolgen van de COVID-19-pandemie, het thema van het HLPF van dit jaar, maar ook de toenemende geopolitieke onzekerheid, de klimaatcrisis en het biodiversiteitsverlies, sociale ongelijkheden, het verband tussen digitalisering en duurzame ontwikkeling en de centrale rol van het onderwijs. Deze uitdagingen kunnen ook kansen bieden die gegrepen moeten worden.

In hun bijdragen vragen de maatschappelijke groepen o.a. meer coherentie in de manier waarop de verschillende beleidsniveaus de uitvoering van de SDGs en de daarbij horende targets opvolgen. Dit betekent niet enkel aandacht voor de interne Belgische beleidscoherentie, maar ook coherentie met de Europese en internationale context gezien de economische, ecologische en sociale impact over de grenzen heen.

Voorliggende VNR toont dat de overheden in België en actoren zich ertoe blijven verbinden om zich in te zetten voor de SDGs door de bestaande inspanningen verder te zetten en te versterken om de Decade of Action voor duurzame ontwikkeling waar te maken, waarvoor werd opgeroepen door de VN Secretaris-Generaal.

03

PROCES

05.05.2022
LANCERING

01

De ministers verantwoordelijk voor duurzame ontwikkeling in de Belgische regeringen bepalen de coördinatiemodaliteiten, activeren de technische groep en sturen de applicatie voor de Voluntary National Review naar de VN.

De technische groep stelt een plan van aanpak op (proces, tijdschema, betrokkenheid van belanghebbenden) en het model voor de bijdrage van de verschillende regeringen en maatschappelijke organisaties.

02

05 > 07/2022

OPSTELLEN VAN EEN PLAN VAN AANPAK

07.2022
GOEDKEURING VAN HET PLAN VAN AANPAK EN VERZAMELEN VAN INFORMATIE

03

De ministers keuren het actieplan goed en sturen verzoeken om bijdragen van maatschappelijke groepen via de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling.

De technische groep verzamelt de bijdragen van de overheden, met inbegrip van de lokale overheden. Bespreking van de bijdragen van maatschappelijke groepen op het SDG Forum (04.10.2023).

04

07 > 10/2022

BIJDRAGEN VAN OVERHEDEN EN MAATSCHAPPELIJKE GROEPEN

10.2022 > 01.2023
COMPILATIE- EN SYNTHESFASE

05

De technische groep bundelt en vat de bijdragen samen in een synthetisch verslag.

De ministers valideren het ontwerpverslag en leggen het voor aan de adviesraden voor een gezamenlijk advies.

06

13.02.2023

GOEDKEURING VAN HET ONTWERPVERSLAG

02 > 04.2023
ONTWIKKELING VAN KERNBODSCHAPPEN EN COMMUNICATIEMATERIAAL

07

De technische groep bereidt de kernboodschappen voor, vult de teksten aan en bereidt een brochure en video voor.

De technische groep past het ontwerpverslag aan naar aanleiding van het advies van de FRDO op 14/04/2023.

08

04.2023

VERWERKING VAN HET GEZAMENLIJK ADVIES VAN HET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

05.2023
GOEDKEURING VAN DE BELANGRIJKSTE BODSCHAPPEN EN HET ONTWERPVERSLAG

09

De ministers keuren het ontwerpverslag, de kernboodschappen en het communicatiemateriaal goed.

Afwerking van de documenten, voorlegging aan de VN, publicatie op sdgs.be.

10

06.2023

AFRONDING EN PUBLICATIE VAN HET VERSLAG

07.2023
PRESENTATIE OP HET HIGH LEVEL POLITICAL FORUM

11

04 BELEID EN OMGEVING

4.1.

Integratie van de SDGs

Alle overheden in België engageerden zich vanuit hun eigen bevoegdheden voor de VN Agenda 2030.

Zo heeft de **federale overheid** in 2020 een nieuw Federaal Plan voor Duurzame ontwikkeling aangenomen dat 240 maatregelen omvat. Sinds 2021 dienen alle leden van de federale regering jaarlijks hun bijdragen aan de SDGs voor te stellen in hun algemene beleidsnota's.

Langs de Vlaamse kant, keurde de **Vlaamse regering** in 2021 de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4) goed, met Visie 2050 als langetermijnkompas en Vizier 2030 als focus. Voor de uitvoering wordt o.a. ingezet op zeven transitieprioriteiten.

De **Franstalige Gemeenschap** ontwikkelde een strategie, na een goedgekeurd decreet van 1 juli 2021, dat concreet wordt ingevuld met een transversaal plan van ecologische transitie met afgelijnde en ambitieuze doelstellingen.

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** integreert projecten voor duurzame ontwikkeling in haar operationele doelstellingen en monitort SDG-acties 2 à 3 keer per jaar. Het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling omvat de ontwikkelingsprioriteiten. De gewestelijke sectorale plannen zijn gekoppeld aan de SDGs.

Sinds 2013 beschikt de **Waalse overheid** over een decreet voor de integratie van duurzame ontwikkeling op institutioneel niveau. De Derde Waalse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling koppelt sectorale beleidsmaatregelen onderling, met meetbare doelstellingen gelinkt aan de SDGs tegen 2030.

Het Regionale Ontwikkelingsconcept (REK) Ostbelgien **Leben** vormt de rode draad voor de uitvoer van de SDGs in de **Duitstalige Gemeenschap**. Het omvat een visie voor de toekomst als economische, grens-, onderwijs-, solidariteits- en leefregio. REK III omvat 32 toekomstgerelateerde projecten.

4.2.

Participatie van belanghebbenden

De 2030 Agenda is een agenda die bij uitstek baat heeft bij een multistakeholder benadering om iedereen mee aan boord te krijgen. Daarom dat alle overheden in België inzetten in op participatie met belanghebbenden, inclusief voor de totstandkoming van deze VNR.

De **federale overheid** organiseert jaarlijks het SDG Forum, dat meer dan 600 deelnemers uit de maatschappij, de particuliere sector, de academische wereld en de overheid bij elkaar brengt. Via de SDG Voices wil de federale overheid een breed publiek bewust maken. Daarnaast financiert de federale overheid de ontwikkeling van specifieke projecten en biedt structurele steun aan twee overlegplatforms van maatschappelijke organisaties. In 2017 ondertekenden meer dan tachtig bedrijven, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van de publieke sector het Belgisch SDG-charter voor Internationale Ontwikkeling. De website sdgs.be bundelt de belangrijkste initiatieven.

Vlaanderen werkt samen met betrokken stakeholders bij de totstandkoming van tal van beleidsplannen en bij de uitvoering van de zeven transitieprioriteiten. Voorbeelden zijn het relanceplan Vlaamse Veerkracht, de Mobiliteitsvisie 2040, het Vlaams Energie- en Klimaatplan, het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024, de Blue Deal, het Vlaams Adaptatieplan

en het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Vlaanderen ondersteunt ook lokale overheden bij activiteiten die invulling geven aan het Vlaams beleid rond duurzame ontwikkeling zoals bijvoorbeeld de Week van de Duurzame Gemeente.

Sinds 2021 fungeert in **Wallonië** het Partnerschap voor Duurzame Ontwikkeling als een dialoogorgaan voor vertegenwoordigers van organisaties, naar het voorbeeld van de Major Groups van Agenda 21. Zij helpen bij het opstellen en uitvoeren van het actieplan van de derde Waalse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling, mobiliseren stakeholders en dragen bij aan de Waalse SDG-vooruitgang. Daarnaast werden er tussen 2020 en 2022 bijna honderd organisaties (lokale overheden, bedrijven, non-profit sector...) een jaar lang gratis ondersteund bij hun overgang naar duurzaamheid. Na afloop van de coaching heeft elke organisatie een SDG-plan klaar dat de strategische acties voor de komende jaren stuurt.

De **Duitstalige Gemeenschap** maakte bij de opstelling van haar derde Regionale Ontwikkelingsconcept (REK III) gebruik van een breed participatieproces met het maatschappelijk middenveld en de bevolking. Dit deden ze met een schriftelijke raadpleging, een burgerdiscussie, een online bevraging en interviews met vertegenwoordigers van studentenraden.

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** neemt in zijn Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling tegen 2040 de Europese aanbevelingen voor een duurzame stad op (Stedelijke Agenda, Charter van Leipzig), en verwijst daarbij uitdrukkelijk naar de SDGs, met aandacht voor het in kaart brengen van en overleg met stakeholders.

4.3.

Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling

De uitvoering van de 2030 Agenda en de SDGs als een geïntegreerd en coherent geheel vormt een uitdaging. Het op evenwichtige wijze aanpakken van de interacties tussen economische, sociale en milieudoelstellingen en het vermijden van negatieve

effecten op het welzijn van de huidige en toekomstige generaties, is belangrijk bij de implementatie van de SDGs. Het is belangrijk dat duurzame ontwikkeling een transversale aanpak vergt, en een lange-termijnvisie om de mogelijke negatieve effecten te vermijden.

4.4.

Leaving no one behind (niemand achterlaten)

Leaving No One Behind en het bereiken van de meest kwetsbaren staat centraal in het beleid van de verschillende overheden in België.

De **federale overheid** past het beginsel van Leaving No One Behind bij deze overgang naar duurzame ontwikkeling toe op een hele reeks beleidsterreinen. Het is een belangrijk thema in het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling. Daarnaast voert de federale regering een specifiek beleid om de transitie rechtvaardig te maken met het Federale Plan ter Bestrijding van Armoede en Ongelijkheid (SDG 1). In 2022 werden op federaal niveau de Staten Generaal van de Rechtvaardige Transitie aangekondigd. Het doel is om een Conferentie over rechtvaardige transitie in België voor te bereiden. Leaving No One Behind is ook belangrijk bij het buitenlands beleid, zoals blijkt uit het Belgisch engagement voor de rechten van minderheden, de ontwikkeling van de minst ontwikkelde landen, conflictpreventie, vredeshandhaving en vredesopbouw.

Het bereiken van de meest kwetsbaren staat ook centraal in het **Vlaams** beleid rond gelijke kansen, inclusie en inburgering. Diverse Vlaamse beleidsdomeinen nemen acties en er is structurele aandacht voor gelijke kansen. In 2020 werd het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan 2020-2024 goedgekeurd.

REK III van de **Duitstalige Gemeenschap** houdt rekening met kwetsbare groepen. Het veiligstellen en verder ontwikkelen van ziekenhuislocaties is een permanente taak, evenals het verbeteren van de volksgezondheid.

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** integreerde het Leaving No One Behind-principe in haar strategische kaders. Het Gewest zorgt voor opleiding en financiering van gemeentediensten, en betreft het maatschappelijk middenveld bij de uitwerking van actieplannen. Ook bij projecten voor territoriale ontwikkeling houdt het Gewest rekening met kwetsbare groepen.

In **Wallonië** staat de aandacht voor de meest kwetsbare burgers centraal bij alle regionale beleidsmaatregelen. Hoewel dit een transversale kwestie is, heeft Wallonië ook een specifiek plan, het “Waalse plan voor uitstap uit de armoede”. Dit plan wil elke Waalse man en vrouw de progressieve middelen bieden om aan de armoede te ontsnappen, via toegang tot basiscomfort en toegang tot werk. Het plan richt zich dus op de toegang tot sociaal-professionele integratie, huisvesting en welzijn voor iedereen.

4.5.

Institutionele mechanismen

Zoals is vastgelegd in art. 7bis van de Grondwet, dient elk beleidsniveau bij te dragen tot een duurzame ontwikkeling. Dialoog en samenwerking tussen de gefedereerde entiteiten vindt plaats binnen de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO), die de regeringsleden samenbrengt die verantwoordelijk zijn voor duurzame ontwikkeling op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau. Sinds 2022 komt de IMCDO regelmatig samen en er is een nieuwe dynamiek ontstaan door een roterend voorzitterschap, onder meer met het oog op de redactie van deze VNR.

05

VOORUITGANG OP HET VLAK VAN DE SDGS

Dit hoofdstuk belicht een aantal goede praktijken en uitdagingen bij het behalen van de SDGs. De gedetailleerde bijdrage van elke entiteit per SDG, evenals de indicatoren, zijn terug te vinden in de bijlage bij het rapport en op de website www.sdgs.be.

SDG 1

GEEN ARMOEDE

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i01. Risico op armoede of sociale uitsluiting	%	10,8	⊖
i02. Zeer lage werkintensiteit	%	↘	⊕
i05. Overmatige schuldenlast van de gezinnen	%	↘	⊙

Het vierde **federaal** Plan Voor Armoedebestrijding en ongelijkheid (2022) voert acties uit rond de vroegtijdige opsporing van armoede, toegang tot duurzaam werk, emancipatie en inclusie. Met concrete maatregelen maakt de overheid sociale rechten toegankelijker.

In **Vlaanderen** is armoedebestrijding sinds het Armoedebestrijdingsdecreet van 2003 een transversaal beleidsthema. Alle beleidsdomeinen nemen structurele maatregelen om armoede te voorkomen en te bestrijden, waaronder het Permanent Armoedeoverleg en de Armoedetoets. In 2021 keurde Vlaanderen de visienota “energiearmoedeplan 2025” goed, om een structureel antwoord te bieden op energiearmoede.

De regering van de **Federatie Wallonië-Brussel** heeft voor de periode 2020-2025 een plan ter bestrijding van armoede en sociale ongelijkheden aangenomen. Dit transversaal plan heeft betrekking op verschillende bevoegdheden, waaronder onderwijs, kinderen,

cultuur, sport,

De regeringen in België ondersteunen de verwezenlijking van SDG 1 door bijzondere aandacht voor opbouw en ontwikkeling van universele stelsels van sociale bescherming. Dit is een van de prioriteiten van het ontwikkelingsamenwerkingsbeleid. Dit komt o.a. tot uiting in de oprichting (in 2018) van het netwerk Belgian Dialogue Universal Social Protection 2030, in de inspanningen van Enabel in Afrika op het vlak van sociale bescherming en een universele ziekteverzekering en in het strategisch partnerschap met de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

In een context van stijgende prijzen voor basisgoederen, zoals energie en voeding, moet armoedebestrijding en ongelijkheid een prioriteit blijven.

SDG 2 GEEN HONGER

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i07. Obesitas bij volwassenen	%	↘	⊖
i08. Vleesconsumptie	g/inwoner/dag	↘	+
i09. Oppervlakte biologische landbouw	%	↗	+

Made in Ostbelgien van de **Duitstalige Gemeenschap** is een label voor regionale korteketenproducten dat de duurzame ontwikkeling van de regio bevordert, met focus op de band tussen producent en consument, lokale economie en werkgelegenheid, regionale identiteit en het cultuurlandschap.

In **Wallonië** ontwikkelde het Waalse College voor Duurzame Voeding eind 2022 op participatieve wijze Food Wallonia, een alliantie tussen werkgelegenheid en milieu inzake voedsel. Om de overgang naar een duurzaam voedselsysteem mogelijk te maken, werkt Food Wallonia rond de volledige voedselketen, in al haar facetten: landbouw, gezondheid, toegang voor iedereen, milieu, ...

In **Brussel** voorzien het Gewest en de Gemeenschappen samen structurele middelen voor voedselhulp, kruidenierswinkels en sociale restaurants. Het Brussels Gewest versterkt bovendien de financiering van het Europees Sociaal Fonds voor Meest Behoeftigen.

Nu de voedselcrisis toenemen, richt de **federale overheid** zich op kortetermijnoplossingen zoals humanitaire bijdragen aan het Wereldvoedselprogramma, maar ook op meer structurele langetermijn

oplossingen zoals de overgang naar duurzamere voedselsystemen door bilaterale en niet-gouvernementele samenwerking. De federale en Vlaamse regering dragen bij aan het Flexibel Fonds van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO).

De transitie van het voedselsysteem met een globale en geïntegreerde aanpak in alle schakels van de keten moet rekening houden met de sociaal-economische aspecten, waaronder de levensvatbaarheid van landbouwbedrijven en de toegang tot duurzaam voedsel voor iedereen. Klimaatmitigatie en -adaptatie stellen de landbouw- en voedingssector voor uitdagingen. Tegelijkertijd kan de landbouwsector ook een rol spelen in het terugdringen van broeikasgasemissies en bestaan er ook opportuniteiten zoals bijvoorbeeld m.b.t. circulaire economie.

SDG 3

GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i12. Levensverwachting in goede gezondheid	Jaren bij geboorte	↗	0
i15. Voortijdige sterfgevallen door chronische aandoeningen	Aantal/100.000<65	70,1	+
i22. Dagelijkse rokers	%	13,2	+

België lanceerde NAPED, een nationaal plan tegen hormoonontregelaars, gebaseerd op preventie, regelgeving en wetenschappelijk onderzoek. Deze drie zwaartepunten vullen elkaar aan en volgen een One World One Health-benadering (één wereld, één gezondheid) die rekening houdt met de connectie tussen de gezondheid van mens, dier en milieu.

Vlaanderen blijft investeren in geestelijke gezondheidszorg en specifiek ook in de woon- en leefkwaliteit van ouderen in woonzorgcentra. Het Flanders' Care programma wil door innovatie het aanbod van kwaliteitsvolle zorg verbeteren en verantwoord ondernemerschap in de zorgeconomie stimuleren.

België steunde COVAX voor een billijke toegang tot COVID-19-vaccins voor landen met een laag en gemiddeld inkomen. Zo werd er besloten om vaccindoses door te sturen naar verschillende landen met een tekort aan vaccins. België is een belangrijke speler in de Team Europe Initiatives van de EU in de gezondheidssector.

De **federale overheid** zet de universele toegang tot basisgezondheidszorg centraal in haar samenwerking met partnerlanden.

De preventie en vroegtijdige opsporing van chronische ziekten zoals kanker, diabetes of cerebrovasculaire ziekten, overgewicht en obesitas en het aantal voortijdige sterfgevallen door chronische aandoeningen blijven belangrijke uitdagingen. En net als in andere landen, heeft de COVID-19 pandemie een invloed gehad op de geestelijke gezondheid van Belgen en heeft het gezorgd voor meer psychische problemen.

SDG 4

KWALITEITSONDERWIJS

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i23. Vroegtijdige schoolverlaters	%	0% (18-24)	—
i24. Levenslang leren	%	15	—
i26. Onvoldoende leesvaardigheid	%	15	—

De **Vlaamse** en **Franstalige Gemeenschap** werken sinds 2015 samen in het kader van de mondiale besluitvorming en monitoring van de implementatie van SDG 4.

Zo werd België verkozen lid van het SDG Education 2030 Steering Committee van 2016 tot 2021 en gastland van de UN Global Education Meeting in december 2018. In dat kader namen de Vlaamse en Franstalige Gemeenschap in 2022 het co-leiderschap op van action track 5 (financing education) voor de Transforming Education Summit van Unesco.

De verplichte leerplannen van de **Franstalige Gemeenschap** omvatten lessen rond milieueducatie en transversale vaardigheden, onder meer op het gebied van burgerschap en media.

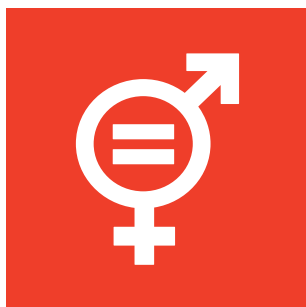
De leerplannen voor de **Duitstalige Gemeenschap** omvatten vakoverschrijdende competenties inzake burgerschapsvorming en mediacompetentie. Via de projecten Leren binnen het bedrijf, Begeleiding en bemiddeling als uit één hand en Integratie en diversiteit verbetert de **Duitstalige Gemeenschap** de toegang tot betaalbaar kwaliteitsonderwijs.

Vlaanderen zet in op het verhogen van de kwaliteit van het onderwijs via maatregelen zoals de Vlaamse toetsen, de ambitieuze minimumdoelen, de verlaging van de leerplicht en de focus op de rol en kwaliteit van het Nederlands (o.a. Koala-screening, het groot

Leesoffensief etc.). Kwaliteitsvolle digitalisering in het onderwijs is eveneens een Vlaams speerpunt.

Onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding, is een prioritaire as van de Belgische wet op de ontwikkelingssamenwerking.

Verschillende studies tonen aan dat de kwaliteit van het onderwijs afneemt. Er bestaan verschillen per gemeenschap binnen België maar de drie gemeenschappen doen inspanningen om de kwaliteit van hun onderwijs te versterken. Er worden maatregelen genomen voor de herwaardering van het lerarenberoep waarbij eveneens wordt bekeken om gericht nieuw personeel aan te trekken in het onderwijs, aangezien het tot nu toe moeilijk is om vervangers te vinden. Schooluitval is een ander probleem dat om een grondige aanpak vraagt.

SDG 5 GENDERGELIJKHEID

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i27. Loonkloof tussen vrouwen en mannen	%	0	—
i28. Zonder beroepsactiviteit door familie-verantwoordelijkheden	%	↘	○
i29. Vrouwelijke parlementsleden	%	50	—

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** stimuleert sinds 2016 haar gemeenten om hun begroting vanuit een genderperspectief te analyseren. Het Brussels plan voor Gendermainstreaming en Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (2022) waarborgt een betere gelijkheid tussen de seksen.

Het Nationaal Actieplan ter Bestrijding van Gendergerelateerd Geweld 2021-2025 omvat 201 maatregelen, waaronder de oprichting van een nationaal platform van middenveldorganisaties. Dit maakt een onafhankelijke opvolging mogelijk.

Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten zijn prioritair in verschillende Belgische samenwerkingsportefeuilles van de federale overheid. Dit engagement komt onder andere tot uiting in het Belgische partnerschap met onder meer het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA) en de samenwerking met het Gemeenschappelijk Programma van de Verenigde Naties voor HIV/AIDS (UNAIDS). Het speelt ook een rol in de financiering binnen gouvernementele en niet-gouvernementele samenwerkingsprogramma's. België is actief betrokken bij de She Decides-beweging en steunt het mandaat van de Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-generaal inzake seksueel geweld in conflictsituaties.

De omvang van seksistisch en seksueel geweld waarvan vrouwen het slachtoffer zijn in de openbare en privésfeer, de vrouwenmoorden en het toenemende aantal meldingen van gevallen van gendergerelateerde discriminatie wijzen op de urgentie om op te treden en een ambitieus gendergelijkheidsbeleid te voeren. Ook de loonkloof tussen mannen en vrouwen blijft een aandachtspunt.

SDG 6 SCHOON WATER EN SANITAIR

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i30. Nitraat in rivierwater	mg NO ₃ -N/l	↘	+
i31. Nitraat in grondwater	mg NO ₃ -N/l	↘	0
i323. Waterverbruik	%	20	+

De *Vlaamse* Blue Deal is een integraal en breed programma dat zowel regelgeving als terreinrealisaties omvat om de droogteproblematiek op een structurele manier aan te pakken. Het is een samenwerkingsverband tussen overheden, landbouwbedrijven, kennisinstellingen, burgers, lokale besturen en (natuur)verenigingen. Met de Blue Deal slaat Vlaanderen de weg in van minder verharding, meer vernatting en maximaal circulair watergebruik. Deze acties zijn ook goed voor de biodiversiteit en verminderen overstromingen. Daarnaast zet Vlaanderen ook in op schoon water via het mestactieplan (MAP) en het vrijwaren van overstromingsgevoelige gebieden via de aanduiding van signaalgebieden en watergevoelige openruimtegebieden (WORG).

Het afsluitverbod in het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* verbiedt aanbieders om gebruikers die niet betalen de toegang tot drinkwater te ontzeggen. Sinds 2022 gelden een hele reeks bijkomende sociale maatregelen om wateronzekerheid te bestrijden. Het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* beschikt over een Internationaal Solidariteitsfonds. Voor elke door de wateroperator gefactureerde kubieke meter water, gaat 0,005 euro naar projecten rond de toegang tot drinkwater en adequate sanitaire voorzieningen in ontwikkelingslanden. Dit fonds bestaat sinds 2015 en steunde al 35 projecten voor een totaalbedrag van bijna 2,5 miljoen euro.

De toenemende droogte maakt dat de uitdagingen op het gebied van het duurzaam beheer van de watervoorraden zijn toegenomen. Ook de waterkwaliteit blijft een uitdaging. Structurele veranderingen van de beekbedding leiden tot een verlies van microhabitats, waardoor de ecologische waarde van de waterloop en de veerkracht afnemen. Volgens de watertoestandverslagen van de laatste jaren zorgen onbehandeld huishoudelijk en landbouwafvalwater voor extra vervuiling.

SDG 7

BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i34. Woningen zonder voldoende verwarming	%	0	–
i35. Hernieuwbare energie	%	17,5	+
i37. Energieproductiviteit	€ ₂₀₁₀ /kg olie-eq.	11,4	–

De **Waalse** Climate Employment Renovation Alliance (ACER, 2021) wil tegen 2050 een CO₂-neutraal gebouwenbestand realiseren. ACER heeft een participatief bestuur en stimuleert de vraag naar en het aanbod van duurzame renovatie van zowel openbare als privégebouwen.

Ook Vlaanderen nam verschillende bijkomende maatregelen om de renovatiegraad van gebouwen te verhogen zoals het bundelen van de renovatiepremie en de meeste energieprijzen tot een geïntegreerde premie, de Mijn VerbouwPremie.

In 2021 voerde de **Duitstalige Gemeenschap** een vereenvoudigd energieprijzenstelsel met hogere subsidies voor particuliere huishoudens in.

De **federale overheid** werkt binnen diverse energiepartnerschappen, zoals de Benelux, het Pentala-teraal Forum, de North Sea Energy Cooperation en recent nog samen met de landen van de Esbjerg-verklaring aan de uitbouw van de offshore wind productiecapaciteit in de Noordzee en bijkomende interconnectie-capaciteit.

Het energiebeleid dient in te zetten op het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het garanderen van de bevoorradingszekerheid, energie-efficiëntie, betaalbare energie die duurzaam is en waarvan de bevoorrading en veiligheid verzekerd is. Het decarboniseren van onze energiebevoorrading, een doorgedreven elektrificatie, het ontsluiten van vraag- en aanbodflexibiliteit, het betaalbaar houden van de energiekosten, een rechtvaardige en inclusieve energietransitie, het verder verhogen van het aandeel hernieuwbare energie, de omschakeling naar een waterstofeconomie en prioritair het realiseren van een hogere energie-efficiëntie binnen alle sectoren van de samenleving zijn daarin de belangrijkste uitdagingen. De maatregelen moeten ook gericht worden ingezet om de kwetsbare doelgroepen te bereiken. Die uitdagingen hebben niet enkel een nationale draagwijdte, maar moeten ook worden beschouwd in een Europese en mondiale context.

SDG 8

WAARDIG WERK EN ECONOMISCHE GROEI

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i40. Werkloosheidsgraad	%	↘	⊖
i42. Jongeren die niet werken en noch onderwijs noch opleiding volgen	%	9	⊕
i43. Dodelijke arbeidsongevallen	Aantal / 100.000	↘	⊕

De verschillende overheden in België namen verscheidene maatregelen om bedrijven te helpen gedurende de COVID-19-crisis. Zo hervormde de federale overheid de vennootschapsbelasting en nam de **federale overheid** enkele aanvullende fiscale stimuleringsmaatregelen. Ook verhoogde de federale overheid het tarief van de gewone investeringsaf trek voor kmo's in 2022.

Ook ontwikkelden de verschillende overheden diverse initiatieven m.b.t. o.a. waardig werk en activering van NEET-jongeren om de werkgelegenheidsgraad te verhogen naar tachtig procent. De werkzaamheidsgraad evolueert gunstig sinds 2017 maar vertoont regionale verschillen.

In **Wallonië** heractiveert het project Coup de Boost jongeren van 18 tot 25 jaar die zeer ver van de arbeidsmarkt staan. Met goed resultaat: na 1 jaar is 71% van de jongeren opnieuw op weg naar de arbeidsmarkt (werk, een opleiding die tot een kwalificatie leidt of hervatting van de studie).

Om enerzijds de werkzaamheidsgraad te verhogen en anderzijds werknemers met lage inkomens te motiveren om aan de slag te gaan en te blijven, lanceerde **Vlaanderen** een jobbonus die zich richt op de lage lonen.

De **federale overheid** financiert mee het Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) om de mijnbouwsector duurzamer te maken en ervoor te zorgen dat de mijnbouwinkomsten bijdragen aan de lokale gemeenschap.

De arbeidsmarktkrapte: dalende werkloosheid en een toename van tewerkstelling en vacatures die moeizamer ingevuld geraken. Kwantitatieve en kwalitatieve mismatch, een vergrijzende bevolking, technologie en digitalisering die de aard van de jobs zullen veranderen zijn slechts enkele van de uitdagingen. In de context van een transitie naar een groene en digitale economie, zijn constante bijscholing en omscholing cruciaal om wendbaar in te spelen op veranderingen in de arbeidsmarkt.

SDG 9

INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i44. Vervoer van personen met de wagen	modaal aandeel	67,4	–
i45. Vervoer van goederen over de weg	modaal aandeel	63,7	–
i48. Onderzoek en ontwikkeling	% BBP	3	+

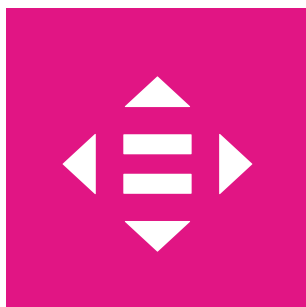
De **Duitstalige Gemeenschap** investeert in een duurzame digitale infrastructuur met o.a. een glasvezelnetwerk, om de regio aantrekkelijker te maken voor zowel burgers als bedrijven. Het project versterkt ook de gelijke kansen op toegang tot een hoogwaardige internetverbinding.

In **Vlaanderen** werd het Vlaams Datanutsbedrijf opgericht om economische en maatschappelijke welvaart te stimuleren met vernieuwende initiatieven op vlak van datagebruik. Als onafhankelijke broker versterkt dit bedrijf het vertrouwen van burgers in data delen en helpt het bedrijven bij het vinden en uitwisselen van gegevens. Vlaanderen kent ook omvangrijke beleidsprogramma's Artificial Intelligence (AI) en Cybersecurity (CS).

De regeringen in België ondersteunen een globale digitale transformatie en zetten in op de ontwikkeling en toepassing van geïntegreerde technologische oplossingen voor de SDGs, o.a. via de D4D-Hub (digitalisering voor ontwikkeling) van Enabel en het Vlaams strategisch onderzoekscentrum voor Technologisch Onderzoek (VITO) dat een drijvende kracht is van het internationale programma The Global Sustainable Technology & Innovation Community (GSTIC).

Agenda 2030 vraagt extra stappen, onder andere door het introduceren van nieuwe businessmodellen, het in vraag durven stellen van bestaande werkwijzen en de evolutie van een aanpak waarbij de focus niet ligt op het louter beperken van de negatieve impact maar op het realiseren van een positieve impact. Circulair werken is een belangrijke hefboom om dit te realiseren.

SDG 10

ONGELIJKHEID VERMINDEREN

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i50. Armoederisico	%	↓	○
i51. Diepte van het armoederisico	%	↓	○
i52. Inkomensongelijkheid: Gini-index	Index 0-100	→ ↓	+

Wallonië lanceerde in 2020 een plan ter bestrijding van discriminatie bij de toegang tot huisvesting, met mystery checks, opleiding van stakeholders en voorlichting via een praktische gids voor verhuurders, huurders en vastgoedmakelaars.

Werkgevers in de **Duitstalige Gemeenschap** die mensen met een achterstandspositie op de arbeidsmarkt, zoals jongeren, 50-plussers, laaggeschoolden of langdurig werklozen, in dienst nemen, ontvangen daarvoor een subsidie.

De **federale overheid** heeft zich aan het Addis Tax Initiative verbonden en versterkte haar samenwerking met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) om het belastingbeleid in partnerlanden te versterken. In nasleep van de COVID-19-pandemie steunde de federale overheid de opschorting van de schuldendienst.

In de huidige context van stijgende energie- en voedselprijzen, blijft aandacht voor sociale cohesie belangrijk voor het beleid om vooruitgang te boeken in de richting van duurzame ontwikkeling, de rechtvaardige transitie indachtig.

SDG 11

DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i54. Gebrekkige huisvesting	%	0	⊖
i55. Blootstelling aan fijn stof	µg PM _{2,5} /m ³	10	⊕
i57. Geluidsoverlast	%	↘	⊕

In **Brussel** zet autoluwe wijken brussels in op rustgevende wijken, levenskwaliteit, de kwaliteit van de openbare ruimte en stedelijke veerkracht. Het plan geeft voorrang aan woonfuncties, universele toegankelijkheid, verkeersveiligheid, luchtkwaliteit en gezondheid.

De Spoorwegvisie 2040 kwam tot stand vanuit een samenwerking van de **federale overheid** met de spoorwegondernemingen en het maatschappelijk middenveld. De visie biedt een kader voor het spoorwegbeleid van de komende twintig jaar, met aanzienlijk minder CO₂-uitstoot.

Met de **Vlaamse** Mobiliteitsvisie 2040, het Verkeersveiligheidsplan 2021-2025 en de beleidsvisie Clean Power for Transport 2030 slaat Vlaanderen de weg in naar een veilig en zero-emissie vervoer. Om de modal shift mee mogelijk te maken en van Vlaanderen een fietsregio worden eerder ongeziene bedragen geïnvesteerd in fietsinfrastructuur.

Met het Vlaams Unesco Trustfonds (FUT) steunt **Vlaanderen** al meer dan 10 jaar erfgoedprojecten (cultureel, natuurlijk, immaterieel en onderwatererfgoed) met een geografische focus op Afrika.

In een klein land als België met een hoge bevolkingsdichtheid is ruimtelijke ordening een uitdaging op economisch, sociaal en ecologisch vlak. De kwestie van toegang tot kwaliteitsvolle huisvesting voor iedereen moet ook een centrale kwestie blijven, in een context waarin de prijs van vastgoed en energie de meest kwetsbare mensen het hardst treft. Klimaatverandering en een concentratie van activiteiten in een dichte ruimte stellen steden voor stressfactoren waaronder hittestress en blootstelling aan fijnstof, stikstofdioxide, hoge concentraties van ozon en geur-, licht- en geluidshinder. De uitdaging hierin is het tegengaan van ongunstige gezondheidseffecten binnen de bestaande grenzen van de stad.

SDG 12

VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i58. Binnenlands materiaalverbruik	t / inwoner	↘	+
i59. Gevaarlijk afval	kg / inwoner	↘	○
i60. Gerecycleerd afval	%	↗	○

De integratie van milieuclausules in overheidsopdrachten is een van de prioriteiten van het Transversaal Plan voor Ecologische Transitie van de **Frans-talige Gemeenschap** voor 2021.

Een participatief proces van de **Waalse regering**, met particuliere en publieke belanghebbenden, de academische wereld, het onderzoeksveld en de non-profit sector, leidde in 2021 tot de eerste strategie voor een circulaire economie in Wallonië: Circular Wallonia.

Voortbouwend op de talrijke acties van Vlaanderen Circulair, zet het nieuwe beleidsprogramma Circulair bouwen 2022-2030 de transitie naar circulair bouwen verder en draagt bij aan de doelstelling van de **Vlaamse overheid** om de koolstofvoetafdruk drastisch te verminderen, in samenwerking met actoren uit de bouwsector.

Het Trade for Development Center (TDC) van het **federaal** ontwikkelingsagentschap Enabel legt de nadruk op de ondersteuning van producentenorganisaties en multistakeholder-initiatieven gericht op de duurzaamheid van waardeketens, en het aanzetten van burgers en beleidsmakers om duurzame consumptiepatronen te ontwikkelen. Samen met de federale ontwikkelingssamenwerking ontstond in 2018 Beyond Chocolate, dat chocoladeproductie wil verduurzamen.

De transitie naar meer sobere productie- en consumptiemodellen, die minder natuurlijke hulpbronnen verbruiken, is een uitdaging die complexe systemische veranderingen vereist. Het is belangrijk om de klimaat en energietransitie ook te beschouwen als een materialen transitie, richting productie en consumptiemodellen die inzetten op minder, efficiënter en meer circulair gebruik van materialen.

SDG 13

KLIMAATACTIE

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i63. Uitstoot van broeikasgassen niet-ETS	Mt CO ₂ eq.	41,8	–
i64. Slachtoffers van natuurrampen	Aantal / 100.000	1,97	–
i65. Bijdrage aan internationale klimaatfinanciering	M€	↗	+

In november 2021 werd een bijkomend pakket aan klimaatmaatregelen beslist ter versterking van het **Vlaams** Energie en Klimaat Plan. Hiermee wordt de doelstelling m.b.t. broeikasgassen in de ESR sectoren opgetrokken van een reductie van -35% naar een reductie van -40% tegen 2030 (in vergelijking met 2005).

Als onderdeel van de ontwikkeling van het Lucht-Klimaat-Energieplan 2030 werd in **Wallonië** een Burgerpanel voor het klimaat opgericht, een willekeurig gekozen burgerpanel (50 panelleden en 25 plaatsvervangers) die voorstellen voor maatregelen formuleren. Deze burgerraadpleging maakte deel uit van de doelstelling om de emissie van broeikasgassen tegen 2030 met 55% te verminderen ten opzichte van de emissie van 1990. Na dertien vergaderingen formuleerde het panel 168 aanbevelingen voor de vermindering van broeikasgassen.

België engageert zich ertoe om zijn bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering voor de periode 2021 tot en met 2024 te doen stijgen tot minimum 531,5 miljoen euro. Als onderdeel van dit engagement verhoogde de **federale regering** zijn internationale klimaatfinanciering tijdens deze legislatuur van zeventig miljoen tot honderd miljoen euro. Deze financiering richt zich op een transversale versterking van het klimaatbeleid in de partnerlanden en op kli-

maataanpassing. De federale overheid creëerde een thematisch Gemeenschappelijk Strategisch Kader voor klimaat en milieu met niet-gouvernementele partners in de federale ontwikkelingssamenwerking. De **federale overheid** levert ook inspanningen met multilaterale partners en draagt bij tot drie van de belangrijkste multilaterale klimaatfondsen: het Wereldmilieufonds, het Groene Klimaatfonds en het Fonds voor de Minst Ontwikkelde Landen.

België ligt nog niet op koers om voldoende snel de broeikasgasemissies te reduceren van gebouwen, voertuigen en landbouw om aan de aangescherpte Europese doelstellingen te voldoen. De versnelling van het klimaatbeleid zal verder geïnspireerd worden door de reeds goedgekeurde delen van de Europese richtlijnen uit #Fitfor55.

SDG 14

LEVEN IN HET WATER

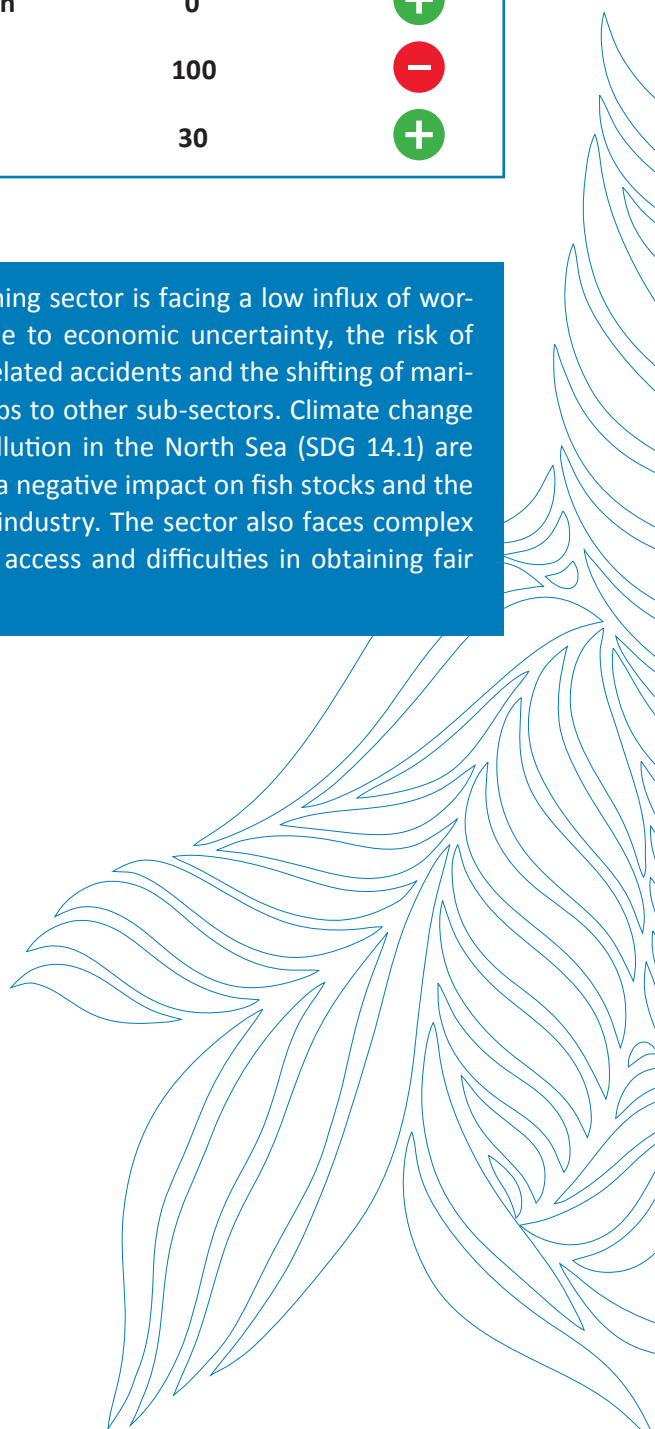
SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Évaluation
i66. Olieverontreiniging	aantal gevallen	0	+
i67. Duurzame visvangst	%	100	-
i68. Zee-oppervlakte in het Natura 2000-gebied	%	30	+

In 2020 verstrengden de vereisten voor het zwavelgehalte in scheepsbrandstoffen. Administratieve boetes en SOx-metingen op de Noordzee met een sniffervliegtuig helpen bij het toezicht. Daarnaast gaf de *federale overheid* de opdracht tot een studie die de impact van scrubberwaswater op de waterverzuuring in de zuidelijke Noordzee aantoonde.

GEOFISH is een online tool van het *Vlaams* Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek en biedt de visserijsector een ruimtelijke visualisatie van visserij-gerelateerde gegevens en mariene ruimtelijke planning, zoals de status van een visbestand of mogelijke restricties (mariene natuurreservaten, windmolenparken, Brexit) die een economische invloed hebben voor de visserijsector.

België is een van de drijvende krachten achter het Blue Leaders Initiative dat de oceanen beschermt tegen bedreigingen zoals de klimaatcrisis, overbevissing en vervuiling. Het *Vlaams* Instituut voor de Zee (VLIZ) werkt, samen met talloze partners, aan het World Ocean Assessment, de wetenschappelijke basis en bron voor nationale en internationale beleidsaanbevelingen in het kader van het VN-Oceaan-decennium voor duurzame ontwikkeling.

The fishing sector is facing a low influx of workers due to economic uncertainty, the risk of work-related accidents and the shifting of maritime jobs to other sub-sectors. Climate change and pollution in the North Sea (SDG 14.1) are having a negative impact on fish stocks and the fishing industry. The sector also faces complex market access and difficulties in obtaining fair prices.

SDG 15 LEVEN OP HET LAND

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i69. Landoppervlakte in het Natura 2000-gebied	%	30	–
i70. Bossen met FSC- of PEFC-label	%	↗	+
i71. Populatie akkervogels	Index	↗	–

In 2022 startte de *Duitstalige Gemeenschap* een project ter oprichting van een duurzaamheidsfonds. In de toekomst moeten diverse maatregelen de omzetting van niet-bebouwbaar naar bebouwbaar grond compenseren en de gevolgen voor de biodiversiteit tot een minimum beperken.

Het project Yes We Plant moedigt sinds 2019 het planten van bomen en hagen in *Wallonië* aan via subsidies voor burgers, gemeenten, landbouwers, bedrijven en scholen. In oktober 2022 waren er al meer dan 1.400 kilometer aan hagen en 1.364.000 bomen geplant.

Op gebied van ecosystemen en biodiversiteit wil *Vlaanderen* tot gezonde ecosystemen komen en een instandhoudingsbeleid realiseren. Zo zijn er beheersovereenkomsten en vanaf 2023 ook ecoregelingen waarvan landbouwers vrijwillige gebruik kunnen maken om extra inspanningen te doen voor versterking van de agrarische biodiversiteit. Vlaanderen heeft ook duidelijke natuuruitbreidingsdoelstelling: 20.000 ha bijkomende natuur onder effectief beheer brengen voor het einde van de legislatuur in 2024 en 10.000 ha nieuw bos tegen 2030, waarvan 4.000 ha tegen 2024.

België neemt actief deel aan Europese en internationale processen om verwoestijning, biodiversiteitsverlies en de degradatie van ecosystemen een

halt toe te roepen. Daarnaast is ons land actief op dit vlak via financiering aan multilaterale fondsen als het Wereldmilieufonds, het Groene Klimaatfonds, via partnerorganisaties als het VN-Milieuprogramma (UNEP) en via niet-gouvernementele actoren. Binnen CEBIOS, een programma van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, werken wetenschappers uit Noord en Zuid samen rond biodiversiteit.

De strijd tegen de erosie van de biodiversiteit vereist structurele maatregelen voor het behoud, de bescherming en het herstel van ecosystemen. België is op alle verschillende beleidsniveaus volop bezig om de nieuwe internationale engagementen en verplichtingen (Kunming-Montreal globaal Biodiversiteitskader 2022) en de Europese doelstellingen inzake biodiversiteit te implementeren. Soms worden binnen België beleidskeuzes gemaakt die winsten leveren op korte termijn, maar waarbij de lange termijn-impact en de impact op bepaalde ecosystemendiensten, zoals een veerkrachtige bodem, niet in overweging worden genomen.

SDG 16

VREDE, VEILIGHEID EN STERKE PUBLIEKE DIENSTEN

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i76. Veiligheidsgevoel in de openbare ruimte	%	↗	+
i77. Corruptieperceptie-index	Index 0-100	↗	○
i78. Vertrouwen in instellingen	%	↗	○

Alle overheden zetten in op vreedzame en inclusieve samenlevingen.

Het STAR-plan (Security & Service – Technology – Ambition – Resilience) van de **federale** minister van defensie (2022), geeft - samen met de herziene militaire programmawet - defensie op lange termijn de nodige capaciteiten om te reageren op de uitdagingen van vandaag.

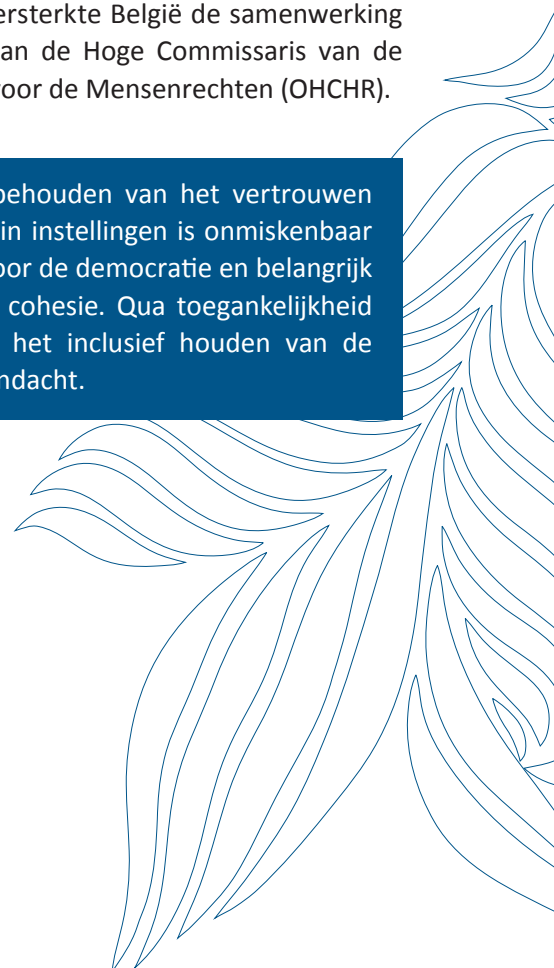
België maakt deel uit van de Coalitie in de Strijd tegen de Georganiseerde Misdad, samen met Nederland, Frankrijk, Spanje, Duitsland en Italië. Op 7 oktober 2022 keurden de zes landen in Amsterdam het gezamenlijk actieplan goed. Het Benelux-Verdrag inzake Politiecoöperatie van 2018 treedt in 2023 in werking.

Vlaanderen werkt aan transparante en digitale besluitvorming. Digitaal Vlaanderen is de strategische partner voor het realiseren en begeleiden van digitale transformatieprojecten voor Vlaamse en lokale besturen.

De **federale overheid** focust zich op het aanpakken van de grondoorzaken van kwetsbaarheid, het opbouwen van de veerkracht van de bevolking in kwetsbare contexten. Mensenrechten en de stem van het maatschappelijk middenveld krijgen een

plaats in de ontwikkelingssamenwerking door bilaterale programma's en projectoproepen. Via een nieuwe cyclus van vijfjarenprogramma's (2022-2026) voor niet-gouvernementele organisaties verloopt een kwart van het budget voor internationale solidariteit via partners uit het maatschappelijk middenveld. Bovendien versterkte België de samenwerking met het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Mensenrechten (OHCHR).

Het maximaal behouden van het vertrouwen van de burgers in instellingen is onmiskenbaar een uitdaging voor de democratie en belangrijk voor de sociale cohesie. Qua toegankelijkheid verdient vooral het inclusief houden van de digitalisering aandacht.

SDG 17

PARTNERSCHAPPEN OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN

SDG Indicator	Eenheid	Doelstelling	Evaluatie
i79. Officiële ontwikkelingshulp	% BNI	0,7	—
i80. Officiële ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen	% Hulp	50	—
i82. Dette publique	% BBP	↘	—

De Social Protection Inter-Agency Cooperation Board voor maatschappelijke bescherming en het Global Partnership for Universal Social Protection 2030 zijn opgericht onder auspiciën van de Wereldbank en de Internationale Arbeidsorganisatie om de coördinatie op wereldwijd niveau te verbeteren. België is van beiden stichtend lid.

In 2021 startte de voorbereiding van nieuwe **federale** portefeuilles voor overheidssamenwerking met Tanzania, Mozambique, Uganda, Benin, Guinee, Marokko, Niger, Burkina Faso, Palestina en de DR Congo. In datzelfde jaar sloten de federale overheid 26 geografische en 4 thematische strategische kaders met niet-gouvernementele partners en keurden twee thematische portefeuilles goed rond klimaat in de Sahel en sociale bescherming in Centraal-Afrika. Op multilateraal niveau kiest de federale overheid sinds 2009 voor niet-geoordeelde financieringen. Zo ontvangen vijftien internationale partnerorganisaties (VN, EU, ontwikkelingsbanken) meer dan een derde van de Belgische multilaterale ontwikkelingshulp. Daarnaast hebben de verschillende gefedereerde entiteiten ook ontwikkelingsprogramma's met elk hun accenten, zoals (reproductieve) gezondheid, bevolking, milieubescherming en energie, en onderwijs.

Vanuit handelsoogpunt pleit België voor de effectieve uitvoering van de verbintenissen uit de hoofdstukken Handel en Duurzame Ontwikkeling van de handelsovereenkomsten van de EU, onder voorbehoud van een passend mechanisme voor geschillenbeslechting.

De totale buitenlandse schuld van lage- en middeninkomenslanden bedroeg eind 2021 9 biljoen dollar. Door deze schuldenlast, gekoppeld aan de stijgende rente en vertragende groei dreigen veel landen in een schuldencrisis terecht te komen. Dit betekent ook een druk op de beschikbare middelen voor het behalen van de SDGs. Het is belangrijk om zich ook in de huidige crisistijden voldoende te blijven richten op het langetermijnperspectief van de SDGs. Beslissingen die nu genomen worden moeten compatibel zijn met de SDGs. Het is belangrijk dat België de 0,7% voor internationale samenwerking behaalt.

06 BIJDRAGE VAN HET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD AAN DE VNR 2023

Op vraag van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) werd in het najaar van 2022 een breed participatief proces gestart waarbij aan organisaties van het middenveld de kans werd gegeven een inbreng te doen in het proces van de opmaak van de Voluntary National Review (VNR). Om het proces zo inclusief mogelijk te maken, kreeg de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) de opdracht om als centraal aanspreekpunt te fungeren voor het betrekken van verschillende maatschappelijke groepen¹. Deze werden in twee fasen betrokken. In eerste instantie gaven zij hun standpunten over de implementatie van de SDGs, weerspiegeld met een bijdrage in de VNR. In een tweede fase gaven zij een gezamenlijk advies over het ontwerpverslag. De volledige bijdrage is opgenomen in het VNR zelf en is samen met de afzonderlijke bijdragen terug te vinden op www.sdgs.be.

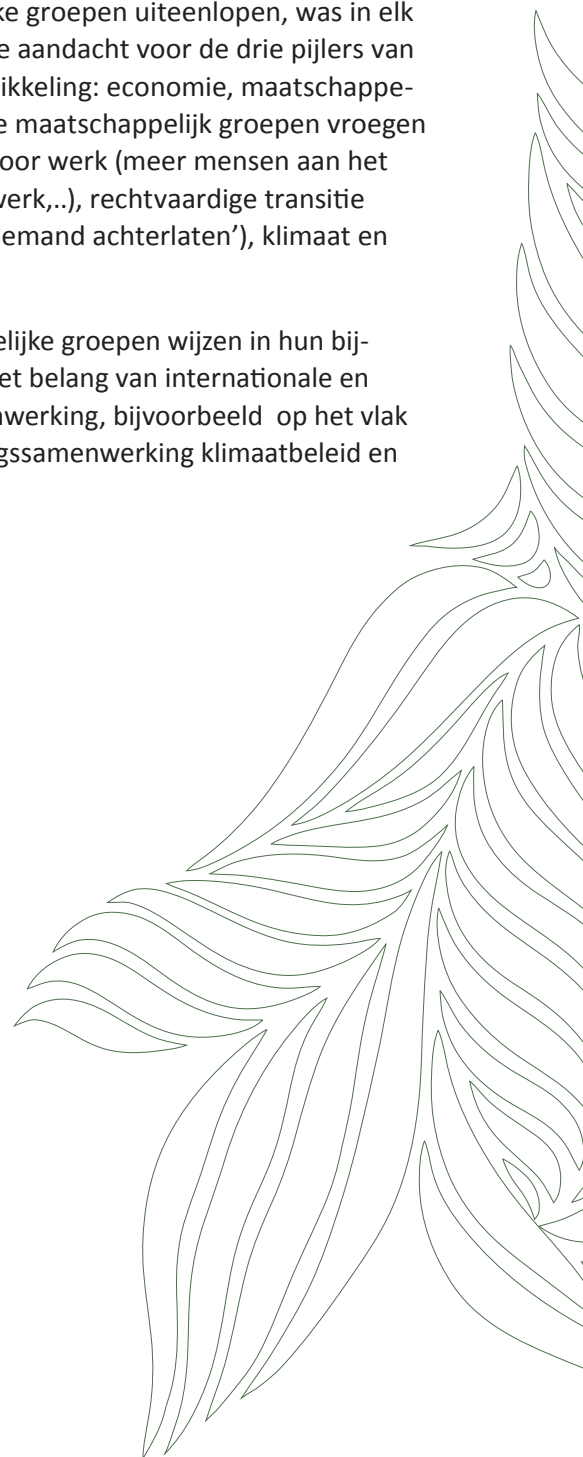
SDG IMPLEMENTATIE

De middenveldorganisaties dragen ook bij tot de verwezenlijking van de SDGs door deze te integreren in hun eigen werking. Daarnaast zijn ze een belangrijke gesprekspartner voor de overheden.

In hun bijdragen vragen de maatschappelijke groepen o.a. meer coherentie in de manier waarop de verschillende beleidsniveaus de uitvoering van de SDGs en de daarbij horende targets opvolgen. Dit betekent niet enkel aandacht voor de interne Belgische beleidscoherentie, maar ook coherentie met de Europese en internationale context gezien de economische, ecologische en sociale impact over de grenzen heen.

Hoewel de prioritaire thema's van de verschillende maatschappelijke groepen uiteenlopen, was in elk van hun bijdrage aandacht voor de drie pijlers van duurzame ontwikkeling: economie, maatschappelijk en milieu. De maatschappelijke groepen vroegen o.a. aandacht voor werk (meer mensen aan het werk, waardig werk,...), rechtvaardige transitie (principe van 'niemand achterlaten'), klimaat en biodiversiteit.

De maatschappelijke groepen wijzen in hun bijdrages ook op het belang van internationale en Europese samenwerking, bijvoorbeeld op het vlak van ontwikkelingssamenwerking klimaatbeleid en voedselbeleid.

¹ Bedrijven, vakbonden, verenigingen, wetenschap en onderzoek, jeugd en Leave No One Behind.

07

IMPLEMENTATIE VAN DE SDGs OP LOKAAL NIVEAU

Lokale besturen zijn gezien hun verantwoordelijkheden, burgers nabijheid en ervaring met de Agenda 2030 onmisbare partners in de ambitie om voortgang te boeken op de SDGs. Op vraag van de IMCDO werd dit gedeelte door de lokale overheden en hun koepelorganisatie opgesteld.

België is een federale staat en telt 581 steden en gemeenten (300 in Vlaanderen, 262 in Wallonië en 19 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en 10 provincies (5 in Vlaanderen en 5 in Wallonië). Duurzame ontwikkeling zit net zoals bij de andere overheden vervat in hun wettelijke basisopdracht.

Verschillende studies tonen aan dat de actieve betrokkenheid van het lokale niveau noodzakelijk is voor de realisatie van maar liefst 65% van de SDGs². Die belangrijke rol zit trouwens verankerd in een specifieke doelstelling op maat van lokale besturen: SDG 11 rond duurzame steden en gemeenschappen.

Ook lokale en provinciale besturen in België dragen bij aan de Agenda 2030, zowel intern via de eigen organisatie (HR, aankoopbeleid, openbare gebouwen, etc.) als extern via lokale dienstverlening en internationale samenwerking. Ze zetten daarbij niet enkel in op de 17 thematische domeinen, maar nemen de SDGs ook regelmatig mee als kapstok voor een coherent duurzaam lokaal beleid en gebruiken de Agenda 2030 als structureel kader voor beleidsplanning. De onderlinge verbondenheid van de SDGs daagt hen uit om vanuit alle werkvelden een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling.

Specifiek voor de Vlaamse steden en gemeenten wijst de indicatorstudie (2010-2021)³ in de Voluntary Subnational Review van de Vereniging voor Steden en Gemeenten (VMSG) en de Vereniging

van Vlaamse Provincies (VVP) erop dat Vlaamse gemeenten stelselmatig beter scoren op vlak van onder meer armoedebestrijding (SDG 1) en werkzaamheid (SDG 8), maar dat er een constante druk is op de open ruimte (SDG 15). De derde Waalse strategie voor duurzame ontwikkeling toont dan weer positieve evoluties in gezondheid (SDG 3) en woningrenovatie (SDG 11), en zelfs zeer positieve veranderingen in waterkwaliteit (SDG 6) en hernieuwbare energie (SDG 7).

De lokale en provinciale besturen in België voeren ambitieus beleid om de SDGs te realiseren. Denk bijv. aan de OCMW's die bijdragen aan het dichten van de armoedekloof, o.a. door tussen te komen op het inkomen van mensen, toe te leiden naar tewerkstelling en energiearmoede te bestrijden of de honderdtal gemeenten die aangesloten zijn bij het programma 'Zorgzame Buurten / Quartiers Solidaires', dat focust op de versterking van het sociaal weefsel en solidariteit, het verbinden van informele en formele zorg en intersectorale samenwerking (bijvoorbeeld welzijnspartners, huisvesting, jeugd en ruimtelijke ordening).

Ook wat klimaatadaptatie en mobiliteit betreft is het lokale niveau een onmisbare actor. 98% van de Vlaamse, 68% van de Waalse en 32% van de Brusselse gemeentebesturen ondertekenden de Burgemeestersconvenant 2030 voor Klimaat en Energie. Vlaamse gemeenten en de Vlaamse overheid slaan sinds 2021 de handen in elkaar met het Energie- en Klimaatpact. Hetzelfde gebeurt in Brussel sinds 2017 via de ontwikkeling van lokale klimaatactieplannen. 18 van de 19 Brusselse gemeenten hebben een klimaatactieplan en worden door het gewest financieel en inhoudelijk ondersteund om dit te realiseren.

² Cities Alliance Discussion Paper — N° 3, Sustainable Development Goals and Habitat III: Opportunities for a successful New Urban Agenda, <https://www.citiesalliance.org>

³ Further information can be found in the Flemish Voluntary Subnational Review of the Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) and the Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP). <https://www.vmsg.be/kennisitem/vmsg/vlaams-sdg-rapport-2023>

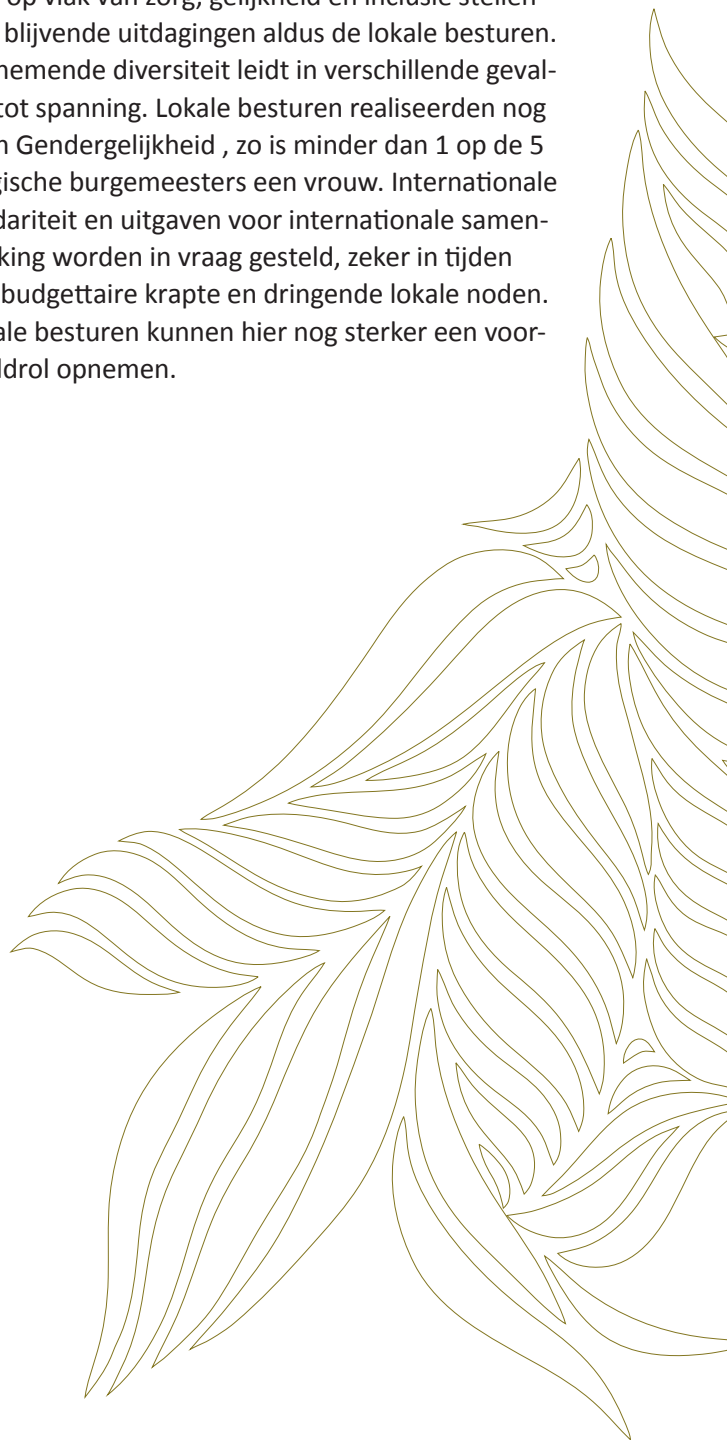
Om fietsgebruik te stimuleren, nemen 116 Waalse gemeenten deel aan het programma 'Wallonie Cyclable'. Ze ontvangen regionale subsidies voor de aanleg van o.a. fietsnetwerken en fietsenstallingen. De Vlaamse provincies zetten eveneens in op uitbreiding van fietssnelwegen via subsidies maar ook bijvoorbeeld door onroerend erfgoed om te vormen tot innovatieve mobiliteitsnetwerken,.

Om energie-efficiëntie te bevorderen leggen lokale besturen warmtenetten aan, organiseren ze groepsaankopen, ondersteunen ze burgercoöperaties en stellen ze renovatiecoaches aan. Waalse gemeenten bevorderen – als grootste boseigenaar in Wallonië – veerkrachtige bossen. Alle Vlaamse gemeenten en provincies werken aan een hemelwater- en droogteplan waarbij ze inzetten op ontharding, hergebruik van water en waterbuffers voor droge periodes.

Globale en nationale uitdagingen laten zich ook lokaal voelen en worden versterkt door recente crisissen.

De klimaatverandering heeft tragische gevolgen zoals de overstromingen in juli 2021 waarbij de provincie Luik het zwaarst getroffen werd. De aanhoudende verdichting – zeker in Vlaanderen en Brussel – stellen lokale besturen voor uitdagingen op vlak van compact, duurzaam en betaalbaar wonen, om de modal shift te versnellen en om groene en kwalitatieve openbare ruimte te verzekeren.

Lokale besturen vinden dat ze nog snellere stappen moeten zetten inzake hernieuwbare energieproductie en -consumptie en isolatie van gebouwen. Lokale besturen spelen hun hefboomfunctie inzake duurzaam aankopen nog te weinig uit. Ze geven aan dat er nood is aan een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor vervuilende producten, met name op het gebied van waterverontreiniging. Ook op vlak van zorg, gelijkheid en inclusie stellen zich blijvende uitdagingen aldus de lokale besturen. Toenemende diversiteit leidt in verschillende gevallen tot spanning. Lokale besturen realiseerden nog geen Gendergelijkheid, zo is minder dan 1 op de 5 Belgische burgemeesters een vrouw. Internationale solidariteit en uitgaven voor internationale samenwerking worden in vraag gesteld, zeker in tijden van budgettaire krapte en dringende lokale noden. Lokale besturen kunnen hier nog sterker een voorbeeldrol opnemen.

08

NIEUWE EN OPKOMENDE UITDAGINGEN

Halfweg de implementatieperiode van de Agenda 2030 dient deze tweede VNR niet alleen om onze inspirerende beleidsinitiatieven in kaart te brengen, maar ook om de uitdagingen te belichten. Deze uitdagingen kunnen ook kansen bieden die we moeten grijpen.

COVID-19

Covid-19 had een aanzienlijke impact op de samenleving, de economie en de gezondheid van de Belgen, inclusief de geestelijke gezondheid. De pandemie heeft ook de kwetsbaarheid van de gezondheidszorg over de hele wereld aan het licht gebracht. De pandemie heeft de uitvoering van de SDGs wereldwijd vertraagd. Om de impact te verzachten, hebben de overheden in België maatregelen genomen om de verspreiding van het virus tegen te gaan, getroffen personen en bedrijven (financieel) te ondersteunen en de gezondheidszorg te versterken. Zo werd een efficiënte vaccinatiecampagne gelanceerd die resulteerde in een hoge graad van vaccinatie bekomen.

KLIMAAT EN BIODIVERSITEIT

Het klimaatpanel van de Verenigde Naties (IPCC) meldt dat kwetsbare gemeenschappen die historisch gezien het minst hebben bijgedragen aan de huidige klimaatverandering, onevenredig zwaar worden getroffen door de gevolgen van klimaatverandering. Toenemend landgebruik, vervuiling, overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen, klimaatverandering en invasieve uitheemse soorten zijn de grootste onderling verbonden uitdagingen met betrekking tot biodiversiteit in België. Ondanks internationale verdragen en protocollen die in het verleden zijn ondertekend, blijft de toestand van de biodiversiteit en ecosystemen achteruitgaan. Biodiversiteit is essentieel voor ons welzijn en onze gezondheid.

GEOPOLITIEKE ONZEKERHEID

De Russische agressie tegen Oekraïne heeft geleid tot een wereldwijde toename van geopolitieke spanningen en tot vraagtekens bij het kader voor internationale samenwerking. In combinatie met de COVID-19 pandemie heeft deze oorlog grote gevolgen voor de toeleveringsketens, de prijs van goederen, de energievoorziening en voedselzekerheid van miljoenen mensen.

ONGELIJKHEDEN

De rechtvaardige transitie naar duurzame ontwikkeling is een uitdaging voor België. De verschillende overheden hebben de plicht om niemand in de steek te laten en rekening te houden met de maatschappelijke effecten van transities.

DIGITALISERING

De digitale revolutie is in een stroomversnelling gekomen en leidt in het bijzonder tot veranderingen op de arbeidsmarkt, met gevolgen voor de aard van de banen en de vereiste vaardigheden. Het dichten van de digitale kloof om verdere uitsluiting van kwetsbare groepen te voorkomen, is doorslaggevend voor de verwezenlijking van fundamentele sociale rechten en de totstandbrenging van sterkere en meer inclusieve openbare diensten. Het toenemende gebruik van digitale technologieën roept volgens de Verenigde Naties de vraag op naar de milieu- en energie-impact ervan.

ONDERWIJS

Hoewel de meeste indicatoren België boven het Europese gemiddelde plaatsen, tonen verschillende studies aan dat de kwaliteit van het onderwijs afneemt. Er bestaan verschillen per gemeenschap binnen België maar de drie gemeenschappen doen inspanningen om de kwaliteit van hun onderwijs te versterken.

09

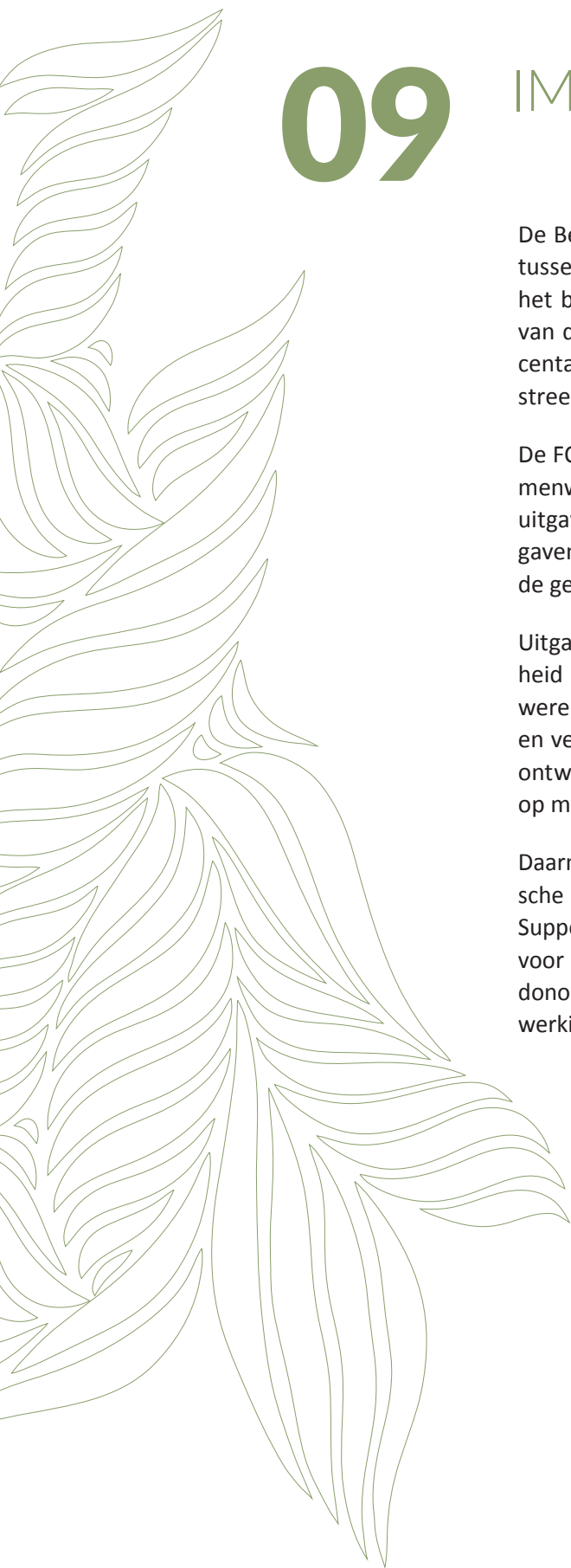
IMPLEMENTATIEMIDDELEN

De Belgische uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking (ODA) stegen tussen 2017 en 2021 van 1,94 naar 2,19 miljard euro. In verhouding tot het bruto nationaal inkomen van België schommelde het percentage van de ODA in deze periode tussen 0,41% en 0,48%. Hoewel het percentage relatief stabiel blijft, is het nog ver verwijderd van het officiële streefdoel van 0,70%.

De FOD Buitenlandse Zaken en zijn Directie-generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp zorgen voor 60% van de Belgische uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking. De rest van de Belgische uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking vallen onder het bewind van de gewesten en andere federale overheidsdiensten.

Uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking alleen kunnen de ongelijkheid niet verminderen en de eerbiediging van mensenrechten in de wereld niet verbeteren. Diplomatie, handel, landbouw, migratie, milieu en veiligheid zijn allemaal domeinen die een grote invloed hebben op ontwikkeling. Daarom zetten alle overheden in België partnerschappen op met de particuliere sector en de academische wereld.

Daarnaast steunt de federale regering een uitbreiding van de statistische boekhouding ten gunste van de ontwikkeling via Total Official Support for Sustainable Development om andere financieringsbronnen voor duurzame ontwikkeling op te nemen, waaronder niet-traditionele donorfinanciering, investeringen van de privésector en Zuid-Zuidsamenwerking.

10

CONCLUSIES EN VOLGENDE STAPPEN

Het High Level Political Forum waarop deze VNR gepresenteerd wordt, vindt plaats halfweg de uitvoering van de Agenda 2030. De globale inspanningen zijn tot dusver onvoldoende gebleken. Hoewel België als federale staat vertrekt vanuit een bevoorrechte positie, onder meer dankzij het sterke institutionele kader inzake duurzame ontwikkeling, dient ook België hierop antwoorden te formuleren. Vrede en veiligheid zijn een noodzakelijke voorwaarde voor duurzame ontwikkeling; er is geen duurzame ontwikkeling zonder vrede en geen vrede zonder duurzame ontwikkeling. De door de mens veroorzaakte klimaatverandering heeft geleid tot wijdverspreide negatieve effecten en daarmee gepaard gaande verliezen en schade voor de natuur en de mensen, die verder gaan dan de natuurlijke klimaatvariabiliteit.

We zijn halfweg de 2030-Agenda en de tijd dringt. Voorliggende VNR toont dat alle regeringen in België zich inzetten voor de volledige en tijdige uitvoering van de 2030 Agenda en dat de actieve betrokkenheid van het lokale niveau noodzakelijk is voor de realisatie van de SDGs. België herbevestigt de vastberadenheid om op lange termijn en op een geïntegreerde manier de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen na te streven en erkent dat dit de actieve deelname vereist van alle actoren in de maatschappij. De periode van samenlopende crisissen, bevestigt de nood aan een systemische aanpak. Duurzame ontwikkeling vergt een transversale aanpak en een lange termijnvisie.

Deze tweede VNR toont dat de overheden in België veel beleidsinitiatieven hebben opgezet die een positieve bijdrage leveren aan de SDGs, toch liggen er ook nog veel uitdagingen in het verschiet. De indicatoren tonen aan dat er nog werk aan de winkel is. De verschillende regeringen verbinden zich ertoe om binnen hun respectieve bevoegdheden hun optreden in deze richting verder te zetten en te versterken. Overleg tussen de beleidsniveaus onderling en met de maatschappelijke groepen is van wezenlijk belang en zal dan ook verdergezet worden.

België blijft sterk overtuigd van het multilateralisme en van een internationale orde gebaseerd op de rechtsstaat, het grondbeginsel van de Verenigde Naties. Enkel door multilateralisme zullen we op lange termijn antwoorden vinden op de complexe crisissen van vandaag.

BACK TO
THE TOP